

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра дизайну і теорії мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія та історіографія візуального мистецтва

Освітньо-наукова програма: Культурологія (доктор філософії)

Спеціальність: 034 культурологія

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

**Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “31” серпня 2020 р.**

м. Івано-Франківськ - 2020

ЗМІСТ

- Загальна інформація
- Анотація до курсу
- Мета та цілі курсу
- Результати навчання (компетентності)
- Організація навчання курсу
- Система оцінювання курсу
- Політика курсу
- Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теорія та історіографія візуального мистецтва
Викладач (-і)	Дундяк Ірина Миколаївна
Контактний телефон викладача	050 188 31 01
E-mail викладача	iryna.dundiak@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очна, вечірня, заочна
Обсяг дисципліни	90 год., 3 кредити ЄКТС
Консультації	консультації до самостійної роботи аспірантів проводяться на практичних заняттях, з приводу деталей виконання завдань онлайн у месенджерах, емейлом у межах робочого часу викладача.
2. Анотація до курсу	
ОК «Теорія та історіографія візуального мистецтва» належить до циклу дисциплін вільного вибору аспіранта. Наукова та практична діяльність культуролога тісно пов'язана з різними об'єктами візуального мистецтва. Знання теоретичних особливостей таких об'єктів, синтезу різних історико-культурних підходів на основі сучасного джерелознавства в історії мистецтв будуть корисними не лише для удосконалення теоретичної бази аспіранта, а й у практичній роботі культуролога. Навчальний курс передбачає формування теоретичних знань щодо особливостей теорії та історіографії візуального мистецтва, ознайомлення із основними напрямками розвитку образотворчого мистецтва як складової культурної спадщини та мистецтвознавчими напрямками його дослідження та сприйняття. Пропонований курс полягає як у висвітленні основних теоретичних засад візуального мистецтва та його історіографії, так й у наданні методичних рекомендацій щодо виконання конкретних індивідуальних наукових завдань з тематики візуальної культури та мистецтва. Курс поглибить вміння аспірантів обирати методи дослідження у відповідності до певного виду наукової роботи, а також практичні навички праці з різними науковими джерелами візуального мистецтва.	
3. Мета та цілі курсу	
Ознайомлення аспірантів із теоретичними, історичними, сучасними аспектами теоретичних засад візуального мистецтва та його історіографії, формування цілісного уявлення про особливості різних форм візуального мистецтва, особливостей дослідження пам'яток візуального мистецтва у національній та світовій культурно-мистецькій спадщині. Метою та завданням практичної частини курсу є інтенсивний практикум, що дозволяє засвоїти аспірантам основні теоретичні положення, знання у практичних ситуаціях; збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування мистецтвознавчих та культурологічних досліджень візуального мистецтва, застосовуючи фахову термінологію; готувати історіографічну базу наукових досліджень з візуального мистецтва.	
4. Результати навчання (компетентності)	
За ОНП аспіранти мають удосконалити на ОК такі загальні компетентності: ЗК2: здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; ЗК5: здатність написання українською та іноземною мовами власних наукових публікацій різного змісту та обсягу (наукова стаття, автореферат, тези конференцій, наукова доповідь, запит на науковий грант, договір про співпрацю, звіт з наукової роботи, дисертація, праці науково-методичного характеру); Фахові компетентності:	

ФК1: здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у Культурології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках в різних галузях гуманітарних наук;

ФК8: здатність розуміти матеріальну та духовну цінність художнього об'єкту в різних хронологічних межах та географічних ареалах у відповідному історико-художньому, економічному, соціокультурному, інституціональному та тендерному контекстах.

Що на практиці буде втілено у такій **формі результатів навчання**:

ПРН1: мати передові концептуальні та методологічні знання з культурології та на перетині різноманітних гуманітарних наук та синтезувати їх у межах наукової спеціальності, в контексті власного дослідження (*розуміти і знати історичні та сучасні теоретичні засади візуального мистецтва, розуміти і бути готовим пояснити власні шляхи добору історіографічних джерел для наукового дослідження з тематики візуальної культури; розуміти і знати філософсько-культурні особливості візуального мистецтва різних культур, розрізняти особливості створення стратегій наукових досліджень з візуального мистецтва для різних культурних регіонів*);

ПРН4: встановлювати міждисциплінарні зв'язки між блоками гуманітарних, культурно-історичних, мистецтвознавчих дисциплін та вільно володіти міждисциплінарною методологією наукового пізнання (*готовність демонструвати історико-культурні та мистецькі зв'язки щодо особливостей архітектурних святинь, християнських храмів, ікон; шанобливе ставлення до історичного спадку і культурних традицій (регіональних і світових) при аналізі об'єктів та предметів сакральної культури*);

ПРН5: вільно володіти фаховим поняттєво-категоріальним апаратом (*розуміти особливості використання специфічних понять теорії візуального мистецтва та його історіографії; розуміти і правильно визначити основні етапи його розвитку; вміти самостійно продумувати інформаційне та візуальне наповнення завдань за темою курсу*);

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		20	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		10	
самостійна робота		60	
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	034 Культурологія	2	вибірковий
Тематика курсу			

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Візуальна культура як дослідницький об'єкт. Теорія та історія мистецтва, види жанри, поняття, категорії, проблема міждисциплінарності. Шляхи формування сучасної парадигми історії візуальних мистецтв.	4 год лекції, 2 год. семінарське, 12 год. самостійних	№ 2,6,7,8,10,11,12,15,16,21,23	Завдання 1. 12 год. Семінар 1.	10 10	1-3-й тиждень теоретичного навчання

Тема 2. Виникнення історії мистецтва як науки та формування національних шкіл в рамках загальної теорії та історії мистецтва. Основні етапи становлення історіографії історії візуального мистецтва як науки.	4 год лекції, 2 год. семінарське, 12 год. самостійних	№ 1, 10,11,15,17,22,25	Завдання 2. 12 год. Семінар 2.	10 10	4-6-й тиждень теоретичного навчання
Тема 3. Антична естетика як «прото-історія» історії мистецтв. Особливості теорії та історії мистецтв в середньовічному буддизмі та арабському світі. Інтерпретація теорії та історії мистецтв середньовіччя християнської Європи.	4 год лекції, 2 год. семінарське, 12 год. самостійних	№ 5,8,10,19,21	Завдання 3. 12 год. Семінар 3.	10 10	7-12-й тиждень теоретичного навчання
Тема 4. Самовизначення історії мистецтв як історіографічної дисципліни в епоху Ренесансу. «Археологія мистецтва». Методи первинного вивчення художньої пам'ятки. Культурно-історичний метод.	4 год лекції, 2 год. семінарське, 12 год. самостійних	№ 8,10,12,16,18,23,25,26	Завдання 4. 12 год. Семінар 4.	10 10	12-15-й тиждень теоретичного навчання
Тема 5. Формально-стилістичний метод вивчення візуальної історії мистецтв . Віденська школа мистецтвознавства. Традиції французького та англійського формалізму. Структурний аналіз в мистецтвознавстві та семантичний підхід до творів візуального мистецтва.	4 год лекції, 2 год. семінарське, 12 год. самостійних	№ 3,4,10,11,12,16,20,21, 23,24,25,27,28	Завдання 5. 12 год. Семінар 5.	10 10	16-19-й тиждень теоретичного навчання
6. Система оцінювання курсу					

Загальна система оцінювання курсу	Шкала оцінювання: національна та ECTS			
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	цінка CTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
	90 – 100		відмінно	зараховано
	80 – 89		добре	
	70 – 79		задовільно	
	60 – 69	X	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	50 – 59			
	26 – 49			
	0-25		незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни
Екзаменаційна оцінка виставляється підсумком балів (100 балів максимум) поточного оцінювання за семестр: балів по семінарських заняттях та за практичні завдання (самостійні), виконані в повному обсязі. За умови відсутності аспіранта на деяких семінарських заняттях, то питання з пропущеного семінарського будуть усно відпрацьовані ним на екзамені й оцінені викладачем. Основними способами контролю на семінарських заняттях є індивідуальне та фронтальне опитування, тестові завдання, обговорення у групі проблемних питань, аналіз ситуативних завдань. Кожен семінар має окремий блок різних варіантів контрольний робіт, що оцінюється 10 балами. Аспіранти на кожну тему мають індивідуальне науково-дослідне завдання (по 10 балів за кожне). За невчасно здані завдання (відповідно до графіку) знімається по 4 бали з кожного.				
Вимоги до письмової роботи	Самостійні завдання науково-дослідницького спрямування курсу розробляються викладачем на початку семестру для кожного аспіранта індивідуально з урахування тематики його дослідницьких уподобань та теми дисертації. Загальні критерії оцінок письмових завдань: “відмінно” – здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичними положеннями і термінологією; повно, логічно і послідовно розкриває зміст поставленого завдання відповідно до тематики та рівня складності державною та іноземними мовами; правильно застосовує одержані теоретичні знання для письмового викладу матеріалу; демонструє уміння робити узагальнення і висновки, використовуючи зібрану джерельну базу; “добре” – здобувач вищої освіти достатньо володіє понятійним апаратом; демонструє уміння комплексно вирішувати поставлене письмове завдання; загалом правильно розкриває основний зміст теми науково-дослідницького завдання; уміє логічно, послідовно, висловити власну думку щодо об’єкту сакрального мистецтва, робити висновки та узагальнення; у тексті допускає незначні неточності; “задовільно” – здобувач вищої освіти частково володіє ключовими поняттями та термінами; зміст окремих питань індивідуального завдання викладає частково, непослідовно; під час розкриття окремих теоретичних положень письмового завдання серйозні помилки, неточності; “незадовільно” – здобувач вищої освіти не може розкрити зміст основних понять тематики індивідуального завдання; не вміє логічно обґрунтувати теоретичні положення теми; допускає принципові помилки при викладі тексту завдання. Загальні критерії оцінок форм контролю семінарських є: “відмінно” – здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичними положеннями і термінологією; повно, логічно і послідовно розкриває зміст питання; творчо підходить до вирішення поставлених завдань; правильно застосовує одержані			
Семінарські заняття				

Умови допуску до підсумкового контролю	теоретичні знання для розв'язання практичних завдань; демонструє уміння робити узагальнення і висновки, використовуючи джерельну базу; “добре” – здобувач вищої освіти достатньо володіє понятійним апаратом; демонструє уміння комплексно вирішувати завдання; правильно розкриває основний зміст матеріалу; уміє логічно, послідовно, висловити власну думку, робити висновки та узагальнення; у відповіді допускає незначні неточності; “задовільно” – здобувач вищої освіти частково володіє ключовими поняттями та термінами; зміст окремих питань викладає частково, непослідовно; під час розкриття окремих теоретичних положень допускає серйозні помилки, неточності; “незадовільно” – здобувач вищої освіти не може розкрити зміст основних понять; не вміє логічно обґрунтувати теоретичні положення; допускає принципові помилки при виконанні більшості завдань, передбачених програмою Наявність успішно виконаних індивідуальних науково-дослідницьких робіт заняття з курсу.
7. Політика курсу Відповідно до вимог Національної рамки кваліфікацій для кваліфікаційного рівня «доктор філософії» програмні вимоги навчальної дисципліни спрямовані на досягнення восьмого (8) кваліфікаційного рівня (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 року № 509 «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2019-%D0%BF#n5), за яким особа, яка завершила навчання на ОНП третього рівня вищої освіти повинна мати здатність демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну та професійну доброчесність, послідовну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності. Результатом навчання повинна бути здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення. <u>Академічна доброчесність</u>: очікується, що здобувачі наукового ступеня доктора філософії будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання академічного плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/ <u>Відвідування занять</u>: відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають аудиторні заняття курсу. Пропуски аудиторних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку.	
8. Рекомендована література Основна 1. Арасс Д. Деталь в живописи. СПб: Азбука-Классика, 2007. 464 с. 2. Арсланов В. Теория и история искусствознания. XX век. Духовно-исторический метод. Социология искусства. Иконолог. М., 2015. 3. Арсланов В. Теория и история искусствознания. XX век. Постмодернизм. М., 2015. 4. Арсланов В. Теория и история искусствознания. XX век. Формальная школа. М., 2015. 5. Арсланов В. Теория и история искусствознания. Античность. Средние века. Возрождение. М., 2015. 6. Нові підходи до історіописання / Під ред. П. Берка. К.: Ніка-Центр, 2010. 368 с. 7. Ванеян С.С. Архитектура и иконография. «Тело символа» в зеркале классической методологии. М.: Прогресс-традиция, 2010. 832 с. 8. Варбург А. Великое переселение образов. СПб: Азбука-классика, 2008. 384 с. 9. Дюпон-Мельниченко Ж., Ададуров В. Французька історіографія ХХ століття. Львів: Класика, 2001. 170 с. 10. Жуковский В. И. Теория изобразительного искусства. СПб: Алетейя, 2011. 495 с.	

11. Ковалевська О. Візуальні дослідження та іконографія: проблема розмежування об'єкта, методу та понятійно-категоріального апарату. *Спеціальні історичні дисципліни*. 2013. № 22. С. 296–304.
12. Панофский, Э. Смысл и толкование изобразительного искусства. Статьи по истории искусства. СПб: Академический проект, 1999. 400 с.
13. Пастуро М. Символическая история Европейского Средневековья. М.: Alexandria, 2017. 448 с.
14. Соколов М.Н. Бытовые образы в западноевропейской живописи XV-XVII веков. Реальность и символика. М.: Рип-холдинг, 2016. 380 с.
15. Burke P. Eyewitnessing: The Uses of Images as Historical Evidence. New York, 2006. 224 p.

Додаткова

16. Берк П. Что такое культуральная история? М.: Высшая школа экономики, 2016. 240 с.
17. Бондаренко Г. Історичне пізнання: питання теорії і практики. Луцьк: Волинський держуніверситет, 1998. 189 с.
18. Данилова И.Е. Судьба картины в европейской живописи. СПб: Искусство, 2005. 296 с.
19. Ле Гофф Ж. Другое Средневековье: время, труд и культура Запада. Екатеринбург, Издательство Уральского университета, 2002. 328 с.
20. Лотман, Ю. М. Статьи по семиотике культуры и искусства. СПб: Академический проект, 2002. 544 с.
21. Мукаржовский, Я. Исследования по эстетике и теории искусства. М.: Искусство, 1994. 606 с.
22. Рабенчук О. До питання про візуальне як джерело історичних досліджень. *Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика*. 2012. № 17. С. 29–39.
23. Семиотика и искусствометрия. М.: Мир, 1972. 364 с.
24. Текст і образ: Актуальні проблеми історії мистецтв. URL: <http://txim.history.knu.ua/index.php/TXIM> (Дата звернення 11.07.2020).
25. Успенский Б.А. Семиотика искусства. М.: Языки русской культуры, 1995. 360 с.
26. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. СПб: А-сэд, 1994. 406 с.
27. Хофман В. Основы современного искусства. Введение в его символические формы. СПб: Академический проект, 2004. 560 с.
28. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. СПб: Петрополис, 1998. – 432 с.

Вимоги до екзамену. Перелік теоретичних питань

Візуальна культура як дослідницький об'єкт.

Теорія та історія мистецтва, види жанри, поняття, категорії, проблема міждисциплінарності.

Шляхи формування сучасної парадигми історії візуальних мистецтв.

Виникнення історії мистецтва як науки та формування національних шкіл в рамках загальної теорії та історії мистецтва.

Основні етапи становлення історіографії історії візуального мистецтва як науки. Антична естетика як «прото-історія» історії мистецтв.

Особливості теорії та історії мистецтв в середньовічному буддо-кнофуціанському та арабському світі.

Інтерпретація теорії та історії мистецтв середньовіччя християнської Європи. Самовизначення історії мистецтв як історіографічної дисципліни в епоху Ренесансу.

«Археологія мистецтва».

Методи первинного вивчення художньої пам'ятки.

Культурно-історичний метод.

Формально-стилістичний метод вивчення візуальної історії мистецтв.

Віденська школа мистецтвознавства.

Традиції французького та англійського формалізму.

Структурний аналіз в мистецтвознавстві та семантичний підхід до творів візуального мистецтва.

На іспит виносяться два питання з перерахованих вище.

Викладач _____ Дундяк І. М.